

آئونه شرائطی : هریر ایچون
سنه لکی (۴۰۰) آلتی آیلمی
(۲۲۵) ممالک اجنیه ایچون
سنه لکی (۴۰۰) ، آلتی آیلمی
(۲۵۰) غروشدور .

نسخه سی ۷,۵ غروشدور .
سنه لکی ۵۰ عددور .

اداره خانه : باب عالی جاده سنده
رشید افندی خاندنه

اخطارات

آبونه بدلی پشیندر .

مسلكه موافق آثار مع الممنونیه
قبول اولتور . درج ایدله یین
یازیر اعاده اولماز .

الکشاف

آدره من تبدیلنده ایریجه
غروش کوندرلملیدر .

مکتوبلرک امضاری واضح
واوقوناقلی اولسی و آبونه
صره نومروسی محتوی
بولومسی لازمدر .

ممالک اجنیه ایچون آبونه
اولانلرک آدرسلرینک
فرانسزجه یازلمسی رجا اولتور .

یاده کوندردلیکی زمان نهیه
دائر اولدیغی ییلدیرلمسی
رجا اولتور .

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

صاحب و مدیر
اشرف ادیب

باش محرر
محمد عاکف

والله یهدی من یشاءالی صراط مستقیم

قبول ایدہ منزل۔ باخصوص مسلمان قادیانی ہنوز اوروپانک کسربست ادارہ لرنده بیلہ اکتساب ایدیہ مین حقوقہ مالکدر [انشاء اللہ کلہ جک مقالہ لرنده بو حقیقی ایضاحہ چالیسہ ججز .] نہ اسیردر ، نده او یونجا قدر . خلاصہ ، قادیانک تکاملندن بحث ایلہ ظلمتی نور، سقوطی ترقی نامیلہ افکارہ تلقین ایچون یہودہ یرہ اوغراشان عصریلرہ رغماً عصریلکی معنای حقیقیسیلہ قبول ایدن مسلمانلر ؛ قادیانک بازیحہ احتراض اولمسی ارزو ایتزلر . متفکرینک اک برنجی وظیفہ سی منسوب اولدینی ماتک حسیانہ حرمتدر . بو حرمت دہ ، خلقہ یک کران کلن تردیات اخلاقیہ نک ازالہ سی خصوصندہ ال برلکیلہ صرف مساعی ضرورتی تولید ایدر . یشامق ایچون ، محافظہ استقلال ایچون ، قوتلنمک ایچون دیندارلہ لزوم قطعی واردر . بونک خارچندہ فلاح یوقدر .

حسن حکمت

«سبیل الرشاد» مجموعہ مختصرہ

باش محرری بک اقدی برادر !
 بوندن برقچ آی اول ، ثبوت ہلال معاملہ شرعیہ سندہ تلغرافلہ ویریلہ جک خبر مستفیضک مقبولیتی حقندہ شرعیہ وکیل سابق محترم موسی کاظم اقدینک اعطایور دینی فتوای مبارکہ دن «اقدام» غرتہ سی ستونلرنده آج دیغ بحث وسیلہ سیلہ ، «سبیل الرشاد» مجموعہ مختصرہ سیلہ تجسدید معارفہ شرف عظیمہ نائل اولدیغمدن برو ، اونک قارئلرلہ احیاناً حسب حال ایتکلی امل حار یدمش ایدم . اولاً ، اورتہ یہ قوبدیغ بعض مسألہ لک نہ نتیجہ ل ویرہ جکی اوکرنکدن صوکرہ حسب حاللرمہ باشلامق ایستہ دم ووسیلہ برمدت وافیہ بکلم . من الابداء تخمین ایتدیکم وجہ ایلہ ، بونتایجدن هیچ بری ظهور ایتدی ، بالعکس دیگر بعض نتائج غریبہ وغیرہ ماملہ ظهور ایتدی . انتظار دورہ سندن حقیق منطقاً لازم کلدی ؛ لکن ، خصوصیلہ مملکتتمزدہ ارباب فکرت و قلمدن هیچ برینک آزادہ قلامدینی غوائلدن بن دخی جو فحہ حصہ دار بولندیغ و بوجہ ایلہ برابر آشاغیدہ کی ذکر ایدہ جکم ایکی مهم اثر دینی تورکچہ دن فرانسزجہ یہ نقل ایتک چالیسوب بورولدیغ ایچون ، حسب حاللرمہ بدہ ایتک کاه زماناً ، کاه بدناً امکان بولامادم . دیندارانہ دیہلم کہ حسب حاللرمہ بونک باشلامق مقدور ایش . بوکادہ الحمدللہ !

بندہ کز او بختی «اقدام» دہ تعقیب ایدرکن ، خاطرہ بر اثر خیر دینی و ملی کلش ایدی :

«اشہار» [۱] ک باشلیجہ درت واسطہ اجزاسی واردر :
 «انواع مطبوعات» . بو درت اشہار بولندن اولکی اوچی بو مقالہ نک [۱] پرویاغاندا .

۴ — مسکرات صرفیاتی — کمرک ایستاتسیقلرینہ نظراً — صوک سئلردہ یوزدہ الی نسبتندہ یوکسہ لمشدی .

۵ — مودہ ابتلاسی یوزندن ثروت ملیہ ، حرب عمومیدن اولکی زمانہ نسبتلہ تجارت ایستاتسیقلرینہ نظراً — یوزدہ قرق فضلہ سیلہ آوروپایہ آفقدہ در .

تعداد ایتدی کمز نسبتلر ضایعاتک مادی قسملریدر . بردہ معنوی افلاسی جہتی تدقیق ایدلم . او قدر یوکسہ لمش اولدینی ادعا ایدلن عصری قادیانک اوصاف نمیزہ سی تحلیل ایدلم ، کورہ جکمز عجبا فضیلتیدر ، تردیمدر ؟ عصری قادیانق ، بونکون زوجہ نیم مر بوطدر . عالمہ محیطی اذواقی تطمینہ کافی کلہ میور . بارلردہ یابانچی ارککلرلہ دانس ایتک ، عمومی محللردہ سرار وجودیہ سی تشریحاتک ایستہ یور . بشیکدہ یاتان آلتی آلتی باوروسنک محافظہ صحیحی اندیشہ سندن سوردیکی پودرانک جنسی ، دیکدیردیکی ماتونک طرز تابسی دہا چوق مهمبر . اوینک مشاغل یومیہ سی کنڈیسی علاقہ دار ایتز . گوزی دیشاریدہ در . بوکا مقابل سفاهت ، سربستی ، آلاشدن بشقہ نہ کی بر مزایایہ مالکدر ؟ علماً ، عرفاناً ، ملتک یوزنی آغیرتہ جق نہ کی بر قابلیت ، بر اثر کوسترمشدر ؟ بتون یوکسکلک ، بش اون پارچہ نوظہ یہ ، یارم یامالاق بر اجنبی لسانہ عائد ایسہ او بشقہ .

یوکسک صنفدہ مع التأسف اک یوکسک درجہ یی بولان وھیچدہ ملتک روحی ، قابلیت ، ذکاسنی تمثیل ایتہ یی بوتردیانک یواش یواش متوسط صنفلردہ شرایت ایتدیکنی کوریورز .

قادیانق ، باخصوص اسلام قادیانق چوق یوکسکدر . فقط نسویتک طبیی ، بشری ، حقیقی وظائفی و حقوق عمومیہ ، سلامت اجتماعیه نامنہ اتحادی ضروری واک سربست ملتلردہ بیلہ متعارفہ شکلندہ کورولن تقییدات داخلندہ اولقی شرطیلہ . مراقبہ اجتماعیدن آزادہ قالان قادیان ، بشریت ایچون اک وخیم بر انقراض واسطہ سیدر . بتون دنیا متفکرینک باغیرہ چاغیرہ اعلان ایتدکاری و فقط متفکر کچین زواللیرمک بر دورلو حوصلہ ادراکارینہ ادخال ایدہ مدکاری بو حقیقت آثار مادیہ سیلہ اولسون انتباهمزی دعوت ایتلیدر .

بومبختدہ اک بیوک حقیقت ، قادیانمک سقوط و تردیانندہ اک مهم ، اک اساسلی عاملک ییہ ارککلر اولدیغدر . قادیانی والدہ لک شرف و فضیلتندن ، عالمہ سی یووانندن سفلیاتہ آتان عصریلردر کہ : بلادارک سئلردنہری ماتک تمیل طاشی ، عالمہ نک مادہ اصلیه سی اولان قادیانی ذلتہ دوشورمک ، اجتماعیمزی باشندن باشہ خراب ایتک ، الحاصل قادیانی موقع اصلیسندن آیرمقلہ ملتی مادہ و معنای ضعیف دوشورمک ایچون هیچ بر فرصتی قاچیر مامشلردر . مدنیتک حقیقہ عاشقی اولانلر ، محاسن اخلاقیہ یی ، غمناکی ، فضیلتلری یقینقلہ متبصک تأمین ایدیہ جکی

مقصود بهر ی دکل در، درد بخیر شدن بحث ایدم جکم، و شیمدیک «سبیل الرشاد» ی آله آلاجنم.

«سبیل الرشاد» نه در؟ علم و فیض غیر اسلام ایله برلکله مسلمان تورک کئی آبی و ایجه طائفه جالشمه ی مقصد ایدتمش بر جموعه مبارکه. تحقیق ایدم. اما یتنه بلا پروا دیه یلیم که بو جموعه داخل مملکتده بیله مطلوب اولان وسعت و مقداره شائع دکل در، ناشری دکل کار ایتک، بلکه جموعه نك مصارفی بیله صایتشدن چقارمه مازلر، محررلینه، یا هیچ اجرت و یرمه نزلر، یا خود، اولری بک ناجیز بر اجرتله مأجور قیلا یلیر.

بو حالله جموعه ی دیار اجنیده انتشار ایتدیرمک ممکن دکل در، ممکن اواسده عبت در. عبت در، چونکه مملکتتمزک حدودی خارچنده، تورک لهنده یازلمش شیرلی اوقیانر غایه الغایه محدوددر، هله اودیار غرب، که، ایشته کوردک... بزره کوره کاه اعداء دیاری اولور و دائماً دیار اغیاردر، بزی و دینزی یا هیچ بیلیم و یا - ائک فنامی - یا ککش و کوتو بیلیر خلقک دیاری در، اصل اورالده ارشاد مطلوب و مقتضی ایکن اورالده لسانزدن اکلیان بش، اون کیشی بیله بولاماز. شیمدی، نه یامالی بز، که مثلاً «سبیل الرشاد» ک خارجی وظیفه مهمه سی، نه بجه وظائفک سیاست جهتله اهمی در، کوروله یلسون؟...

خاطر مه برشی کدی: مملکتک السنه اجنیده دن باشلیجه لینه، مثلاً آلمانجه ایله انگلیزجه و فرانسه جه، یا بولردن ایکسینه، یا خود بالکیز برینه واقف عرفاسنه خطاباً دیورمک:

«افندیلر! سبیل الرشادده ایکی نوع مقالات وار: برنوعی، داخل مملکته مخصوصدر: تورک قادینی صحیفه چقارمق ایسته ی، او بی هوش، فادیانه تشبیه قارشو یازلمش «منهای مدیت» مقاله سی کبی، که داخل مملکتدن چقمسی بیله غیر جائزدر، دیگر نوعی، داخلده ایجه اوقوغه لائق اولقله برابر، خارجه نشری بک مفید اولاجق مقاله لری جامع در: «آغلیقان کلیساسته جواب»، «مسلمانان»، «مسلمانلغک روح ادبی و علمی»، الخ. بریکی طاقدن مقاله لری «سبیل الرشاد». باصدیرمق، سبیل الرشادی دولسانین برجموعه اسلامییه قیلیمق اوزره عرض ایتدیکم او اوج اجنبی لساندن هانکیسینه ایجاب ایدرسه اوکا ترجمه ایتک وظیفه سی فخریاً، حیه، دیانه درعهده و ایفا ایلمه جک ایچکزدن طقوز کیشی چقمازی؟ اونجی: بسم. بن آلمانجه ی اوقدر آبی بیلیم، لکن سبیل الرشادک مقاله لری انگلیزجه و یا فرانسه جه بیله خطا نقل ایلمه جک قدر بولسانلرک اهلیم، و ایشته، بن بو وظیفه ی منوناً، مفتخرأ، و فخریاً درعهده ایتدیکمی و بوندن اعتباراً سبیل الرشادک او منوال اوزره خادی اولدیفی محضر انامده علایه اعلان و بو مقاله نك [۱] شورابه قدر اولان قسنک اگر ممکنسه، صحیفه لینه کچیرلسنی سبیل الرشادک هیئت تحریره فاضله سندن رجا ایدرم [۲].»

سبیل الرشاد، مذکوراتی ستونلرینه درج ایتدکن صوکره یازدینی برذیلده بو عاجزلری تلطیفاً و تشویقاً حقنده خیلی کلات مطبیه ایراد بیوردی و بر اشهار تشکیلاتی یا مقلغمز لزومندن بحث ایتدی.

اعلاهی حق و اشهار حقیقت یولنه سالک دین محمدین مستفیض اولان هانکی بر شخصک یوره کنده سعینک ثمره دار اولوب اولما به جفی حقنده غیرت بشکن و سوسه لره، و بو کون او ثمره ی کوره مینجه یازینک ده عقیم اولاجنی بالحساب، نومیدی به بر آچار. لکن نه قدر اولسه

[۱] «اقدام»: ۱۷ آغستوس ۱۳۳۹.

[۲] سبیل الرشاد: ۲۳ منه

بسم کبی او فیض غایر محمدینک دکل غورینه یا فلاشمق، هنوز سطحنده مددجویای کال اولاندن عقلی ضعیف و عین بصیرت وجدانی هنوز کسب قابلیت نفوذ ایله مامش یچاره النسانلر نفسلری امیدسزلکه قایدیرماق ایچون آنجق برچاره یه توسل ایده یلیرلر، که اونم کنندینه توسل اولدیفم یچاره یکانه یاسه کوکیزی صم صبیق قایماق ایچون جناب اللهک عنایت سبحانیه سندن واولو پیغمبرمنز اقدیمرک لطف جلیل عمیمن استفاده ایله تقویه وجدان ایتکدن عبارت در.

زیرا سبیل الرشادک صافدل انسانلری، اکثری قالدین بر جهالت پرده نی آلتنده اورتلش بولونان و عمومی دیه بیله حکم قدر چوغی خوداندیشلک مرض نفسانیسیله معلول اولان و بوعلت مهلکه دن خلاص ایچون هیچ برتدیرمه مراجعت بیله ایتمین زوالی تورک معشرنده بر اشهار تشکیلات جسیمه و ولوده سی یا بقی خیالنه دوشرکن، بن ساددل دخی ملتکم عرفاسنه خطاباً ایچلرندن طقوز کیشی نك بمله برلکده آره صره شو دینی و ملی ایشلری کوردورملری تمی ایدیورم. یازیق! که هیچ کیمسه نك، هله اولیای امورمزدن هیچ بر صاحب ولایت و صلاحیتک دوشومدیکی تشکیلاتدن قطعاً للنظر، او طقوز کیشی دکل، نك بر انسان چیقوبده او ایشلردن بر دانسنی اولسون کورمدی، حتی کورده جکینی سوبلیدی بیله.

انسان بو حالدن اواناماق، صیقلماق، یأس ایله غالبانه مجادله ایده یلمک کر چکدن زور، و تحمل فریب، صبر کداز.

بو جهتلردن منفی نتیجه حاصل اوله دورسون، دیگر رجعتدن اوله مثبت نتیجه تحصیل ایتدیکنی کوردم که قابله ملال بخش اولقله اوتکی طاقدن هیچده آسای قالماز.

حقوق اساسیه علامه لرندن برذاتک جسم بر تألیفک ترجمه سی معارف و کالتی بکاتحمیل ایتدی. ترجمه ی باشلاجه، کوردم که رجوق اصطلاحات ایجاد و وضع ایتک مجبوریتدیم. علم بخشده نفسه اعتماد ایتمز، مشورت طریق سلیمندن ایرماز بر آدم اولدیفم جهتله، بو اصطلاحلری حکومت نام و حسابنه اششار ایده جک بر اثره قویدیفم تقدیرده شاید خطا ایتش بولور ایسه، و سوسه وجدانیه دن قورتیلمه جفم. بناءً علی ذلک، «اقدام» ده علنی و عمومی راستشاره علمی عنوان عمومیه سی آلتنده بر سلسله مقالات نشرینه باشلادم.

بو مقاله لرندن بر قاجی هنوز نشر اولمش ایدی، که آنادولونک بر شهرنده مقیم بر شخصدن بر مکتوب آلدیم. مکتوب غزیه اداره خانه سی واسطه سیله کلدیکی ایچون وهله: «اوح! - دیدم کندی کنیده - بر مرشد چیقیدی!» برده ظرفک اوزرینه دقتلیجه باقچه نه کورسه م بکنیرسکنز؟ «حقوق اساسیه قانونی مترجمی... فلان»!

ہیچ بروقت بوکونی قدر آتشیں اولامشدر . زریہ کیدیورز ؟
شاهقہ لری می یوکسیلیورز ؟ اوچورملرہ می ایندیورز ؟ عصر مزک ردای عموم
مشوشہ سی التندہ نذر اولوب پتیور ؟ عالم ابتدای خفتد کی شورہ می
ارتجاع ایدیور ؟ یاخود بر معجزہ وی تبدل شکل و هیثمی
حاضر لانیور ؟...

« آرمیان ، طابانلر ایچون نہ قدر شامت انکیز علام روئادرا !
الیوم عالمہ ایکی نوع حسیات حاکم بولونیور : کین دارانہ نفرت ایله قورقو .
حاکم قطعہ لری ، قوملر ، دولتلر ، اجتماعی طبقہ لری برندن کینہ و رانہ
نفرت ایدیورلر ، چونکہ برندن قورقیورلر ؛ و برندن کینہ و رانہ
نفرت ایدیورلر ، چونکہ برندن قورقیورلر . انسانیت حسیات
غیظی بسلمک ایچون خلق ایتدیکی دہشتلرک اسیری اولمشدر .

اوروپا ایله آمریکا بربری سومیور ؛ آسیا اوروپا دن کین دارانہ
نفرت ایدیور و اوروپا دن قورقیور . ایتالیانلر ، فرانسلر ، انکیزلر ،
آلمانلر ، سلاولر ، روملر ، تورکلر ، چینیلر ، ژاپونلر ، عیسویلر ،
محمدیلر یکدیگریہ ہیچ بروقت بوکونی قدر اعتماد سزلق نظریہ
باقامشدر . دنیہ یلیرکہ برلکدہ محاربہ یامش اولمقلقک قوملر جہ
نتیجہ تأثیری ، یکدیگری علیہ حرب ایتش اولمقلقک نتیجہ تأثیرینک
عینی جیقمش ، یعنی ، اقوامی یکدیگریدن کینہ و رانہ نفرت ایتدیمرک
اولمشدر .

مر مملکت کندنی قوم مشوسی اولان مملکتک ظلم دیدہ سی عد
ایدیور . عالمہ ایلک دفعہ اولق اوزرہ بر محاسبہ دیورات و مطلوبات
ظہورہ کلدی واقوام ارہ سندنہ شیمدی بہ قدر نفاقہ باعث اولان
سبیلرہ بردہ او انضمام ایتدی ، اوسبیلرکہ احتراصات ، ادیان ،
استرقاقات تجارتیہ ، عادات و آداب ، الوان جلددر . عالم صانکہ حاکمر
و مباشر سز بر محکۃ تجارت اولمشدر . شکسیرک « وندیک تاجری »
نامندہ کی مضحکہ سندنہ تحلیل و تصویر ایتش اولدینی « شیلوق » .
بکزر قاتی یورکلی ، غدار محتکرلر انسانیتی فصل تلین ایدرایدیسہ ،
مدیون ملتدرہ دائن ملتدرہ اولیہ جہ لغت ایدیورلر . دائن ملتدرہ
مدیون ملتدرہ اشتکاء ایدیورلر . ہم آلاجلری ، ہمہ بورجلری
اولان ملتدرہ ایسہ ، بورجلری ویرمیان ملتدرہ مطلوبلرینک تأدیہ سنی
ایستہین ملتدرہ لغت ایدیورلر .

دنیا ہیچ بروقت زمانزدہ اولدینی قدر مبذول پارہ یوزنی
کورمہ مشدر و بونکہ برابر ہیچ بروقتدہ بوکونی قدر سہالت
چکمہ مشدر . دنیانک ماللری ہیچ بروقت بوکونی درجہ دہ کینی
و ہم زنکیلری ، ہمہ فقیرلری ، ہمہ مسعودلری ، ہمہ بدبختلری
سیاناً تعذیب ایدر صورتدہ انقسام ایتہ مشدر . ملتدر کوریورزکہ غنا
یوزندن بوغولیورلر ، ینہ ملتدر کوریلورکہ آچلقدن اولیورلر .

بودیوانہ نک بکا یازدینی ہدیانلردن برینی اولسون ملتک نظر عبرت
وانتباہنہ قوتہ قائم ایچون شورایہ قل ایتکلمکہ مساعده کزی دیلم :

« یازیلہ جی اردہ حالا عربی کلمات درجی جہتی اختیار بیوریورسکز ...

« قبول ایتدیکنز تعبیرات
« شورای تشریعہ » [۱] کوزلدر . فقط عربجہ در . بوکا تورکجہ
اولہرق ، فقط ، اوزون اولاجق ،
بأس یوق :

[۲] طوغری وایی یشامق ،
یاشادیلق خصوصنک قونوشیلوب تعینی
ایچون طویلانہرق بونی باشاران و تعین
و تأمین ایدن ہیئت

فاعتبروا ...

شیمدی بودیوانہ بخارمک کوکلہ ملتہ عائد دوشونجہلر نتیجہ سندنہ
حزن عظیم دج ایدن سوزلرینی براقوب ، دہا جدی بر ساحۃ بحثہ
یکہیم .

پارسدہ نشر اولنان ایللو ستراسیون مجموعہ معروفہ سنک صولک نسخہ لرندن
برندہ « توحید عالمہ دوغرمی کیدیورز ؟ » سرنامہ سی آلتندہ بر مقالہ
کوردم . بونی یازان ذات حکیم بعض مسائل غامضہ دینیہ ، اجتماعیہ و حکمیہ دن
بحث ایدیور . و حاجبا دین اسلام دن دہ بحث آچور . اولنک آراشدیروب
آراشدیروب دہ بولامیہ جق و تہمیلری ایچون بر پیغمبرک وجود و نقطہ
احتیاج حس ایتدیبرہ رک قادینی مباحث نظر دین اسلام دہ چوقدن
حل اولنش مسئلہ لری محتوی در . مقابلہ بر مقالہ یازمق خاطر کذارم
اولدی ؛ لکن ، بوکا بن قادر اولامدیغی متواضعانہ اقرار و تسلیم ایدرم .
بناء علی ذلک ، مقالہ یی همان ترجمہ ایتدم . صورت مترجمی ملفوفاً
تقدیم ایدیورم . مسائل مشروحہ حقندہ سبیل الرشاد عالمہ تحریر یوسندن
ہانکی ذات مناسب ایسہ تفقدات و توضیحاتی بر مقالہ ایله سبیل الرشاد دہ
نشر بیورسون ؛ بندہ کزدہ بو مقالہ نک مسارعہ یاپہ جفم ترجمہ سنی
ایللو ستراسیون دہ نشر ایتدیبرم . و ایستہ بوضوورتلہ بر خدمت دینیہ و ملیہ دہ
بولنش اولور .

احمد رشید
سفیر

۶ ل ربیع الاول ۱۳۴۲

قزیل طوبراق

وعدت عالمی کیدیورز ؟

نیک بینلک ایله بد بینلک ، زردشتیلرک « ہرمز » دیدکاری مصدر
خیر ایله « آرمیان » تسمیہ ایتدکاری مصدر شرک عابدلری آرد سندنہ کی جدال

[۱] مجلس مبعوثان ایله مجلس اعیانک تشکیل ایتدکاری « مجلس عمومی
مشورت .

[۲] مکتوب صاحبک املاسنہ رعایت ایدیورم .